

شماره: ۹۶/۵۱۹۳۵

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۲/۲۴

پوست: دارد

اقتصاد و معاش: تولید اشتغال

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سبلی

- جناب آقای مقدم نودهی، مدیر عامل محترم بانک تجارت؛
- مدیر عامل محترم بانک رفاه کارگران؛
- مدیر عامل محترم بانک صادرات ایران؛
- جناب آقای اخلاقی، مدیر عامل محترم بانک ملت؛
- جناب آقای رسول اف، مدیر عامل محترم بانک آینده؛
- جناب آقای سفری، مدیر عامل محترم بانک اقتصاد نوین؛
- جناب آقای ابراهیمی، مدیر عامل محترم بانک انصار؛
- جناب آقای پورسعید، مدیر عامل محترم بانک ایران زمین؛
- جناب آقای پرویزیان، مدیر عامل محترم بانک پارسیان؛
- جناب آقای قاسمی، مدیر عامل محترم بانک پاسارگاد؛
- جناب آقای عسکرزاده، مدیر عامل محترم بانک حکمت ایرانیان؛
- جناب آقای عقیلی گرمانی، مدیر عامل محترم بانک خاورمیانه؛
- مدیر عامل محترم بانک دی؛
- جناب آقای طاهری بهبهانی، مدیر عامل محترم بانک سامان؛
- مدیر عامل محترم بانک سرمایه؛
- جناب آقای بیثرو، مدیر عامل محترم بانک سینا؛
- جناب آقای محمدپورزند، مدیر عامل محترم بانک شهر؛
- مدیر عامل محترم بانک قوامین؛
- مدیر عامل محترم بانک کار آفرین؛
- مدیر عامل محترم بانک گردشگری؛
- جناب آقای بنائی، مدیر عامل محترم بانک مشترک ایران - ونزوئلا؛
- جناب آقای حسین زاده، مدیر عامل محترم بانک قرض الحسنه رسالت؛
- جناب آقای اکبری، مدیر عامل محترم بانک قرض الحسنه مهر ایران؛
- مدیر عامل محترم مؤسسه اعتباری توسعه؛
- مدیر عامل محترم مؤسسه اعتباری کاسپین؛
- جناب آقای رضایی، مدیر عامل محترم مؤسسه اعتباری کوثر مرکزی؛

۳۳۹ / ۲ / ۳۰

ایم.آر.آی: ۹۶ ۱۷۸۵۲۱

۳۳۹ / ۲ / ۳۰

- جناب آقای جوادی، مدیر عامل محترم مؤسسه اعتباری ملل؛

- جناب آقای اربابی، مدیر عامل محترم مؤسسه اعتباری نور؛

با سلام؛

احتراماً، همانگونه که مستحضرنند حفظ ثبات و سلامت مؤسسات اعتباری در گرو اداره صحیح آن مؤسسات است. بدون تردید از اداره صحیح مؤسسات اعتباری نمی‌توان حصول اطمینان نمود مگر این که یک نظام حاکمیت شرکتی مناسب در مؤسسات اعتباری استقرار یافته باشد. در همین رابطه، کمیته نظارت بانکی بال نیز در آخرین توافق‌نامه سرمایه خود که به بال ۳ معروف است، یکی از الزامات ایجاد و تقویت ثبات و سلامت در مؤسسات اعتباری را استقرار حاکمیت شرکتی عنوان می‌نماید. بنا به همین ضرورت، در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران همواره به موضوع حاکمیت شرکتی به عنوان یکی از اصول و پیش‌نیازهای تحقق یک نظام بانکی باثبات و پایدار، نگاه ویژه‌ای معطوف بوده است. در همین راستا و با هدف اشاعه ادبیات نظری موضوع، برخی از مهم‌ترین اسناد منتشره در این خصوص تألیف و ترجمه شده که می‌توان به عناوینی همچون «نظارت بر ساختارهای بانکی با مالکیت موازی» و «کارکرد بخش تطبیق در بانک‌ها» در سال ۱۳۸۳، «بهبود حاکمیت شرکتی در واحدهای بانکی» و «حسابرسی داخلی در بانک‌ها» در سال ۱۳۸۴، «چارچوبی برای نظام‌های کنترل داخلی در واحدهای بانکی» و «بهبود شفافیت در بانک» در سال ۱۳۸۴، «تجدید ساختار شبکه بانکی و راهبردهای مناسب اجرای آن» در سال ۱۳۸۷، «تطبیق و کارکرد آن در بانک‌ها» و «بهبود حاکمیت شرکتی در واحدهای بانکی» در سال ۱۳۸۸، «اصول راهنمای حاکمیت شرکتی برای مؤسسات ارائه دهنده خدمات مالی اسلامی (IFSB)» در سال ۱۳۹۱، «حسابرسی داخلی در بانک‌ها» در سال ۱۳۹۳ و «اصول چهارده‌گانه برای بهبود حاکمیت شرکتی» در سال ۱۳۹۴ اشاره نمود. لیکن در سال گذشته به منظور اصلاح، تکمیل و به روز رسانی ساختار حاکمیت شرکتی مؤسسات اعتباری متناسب با استانداردها و رویه‌های پذیرفته‌شده بین‌المللی، تدوین الزامات ناظر بر حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری غیردولتی در دستور کار این بانک قرار گرفت و با بهره‌گیری از سند «اصول حاکمیت شرکتی برای بانک‌ها- ویرایش سال ۲۰۱۵» از انتشارات کمیته بال، سند «اصول حاکمیت شرکتی ویرایش سال ۲۰۱۵» از انتشارات سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) و سند «اصول حاکمیت شرکتی برای مؤسسات ارائه‌دهنده خدمات مالی اسلامی ویرایش سال ۲۰۰۹» از انتشارات هیأت خدمات مالی اسلامی (IFSB)، در نهایت "دستورالعمل الزامات ناظر بر حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری غیردولتی" تهیه گردید. این ضوابط که مشتمل بر شانزده فصل و ۱۰۱ ماده و یک تبصره می‌باشد، در یک‌هزار و دویست و سی و یکمین جلسه مورخ ۱۳۹۶/۲/۱۲ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید. خاطر نشان می‌سازد کلیه مؤسسات اعتباری غیردولتی موظف هستند

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

دستورالعمل الزامات ناظر بر

حاکمیت شرکتی در

مؤسسات اعتباری غیردولتی

فهرست مطالب

۲	فصل اول: تعاریف و کلیات
۵	فصل دوم: مسئولیت‌های کلی هیأت مدیره
۸	فصل سوم: ویژگی‌ها و ترکیب هیأت مدیره
۹	فصل چهارم: ساختار و عملکرد هیأت مدیره
۱۰	فصل پنجم: نقش رئیس هیأت مدیره
۱۰	فصل ششم: کمیته‌های هیأت مدیره
۱۲	فصل هفتم: هیأت عامل مؤسسه اعتباری
۱۳	فصل هشتم: التزام به احکام و اصول شریعت
۱۳	فصل نهم: حاکمیت شرکتی در ساختارهای گروهی
۱۵	فصل دهم: مدیریت ریسک
۱۸	فصل یازدهم: شناسایی، نظارت و کنترل ریسک
۱۹	فصل دوازدهم: آگاهی بخشی ریسک
۲۰	فصل سیزدهم: رعایت قوانین و مقررات (تطبیق)
۲۱	فصل چهاردهم: واحد حسابرسی داخلی
۲۲	فصل پانزدهم: جبران خدمات کارکنان
۲۲	فصل شانزدهم: افشا و شفافیت

«بسمه تعالی»

«دستورالعمل الزامات ناظر بر حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری غیر دولتی»

مقدمه؛

ادبیات روز بانکداری، ایجاد ثبات و سلامت بانکی را در گرو استقرار شبکه امن پولی و مالی می‌داند که یکی از الزامات آن استقرار حاکمیت شرکتی در سازمان‌های فعال در این عرصه است. یکی از عوامل اصلی ایجاد و تقویت سلامت در نظام بانکی مدیریت ریسک، نظارت، شفافیت و ترسیم بهینه ارتباطات بین ارکان یک مؤسسه است که حصول به اهداف سازمانی را تسهیل و تضمین می‌نماید. این مهم در گرو استقرار حاکمیت شرکتی خوب و بهینه توصیف می‌شود. با توجه به لزوم استقرار حاکمیت بهینه در مؤسسات اعتباری حداقل الزامات ناظر بر چگونگی ارتباطات بین ارکان مؤسسات و تعاملات مؤثر آن با سایر ارکان‌های نظارتی دستورالعمل حاضر تدوین گردیده است که شمای کلی حاکمیت بهینه و ارتباطات آن با مقام نظارتی در پیوست‌های شماره یک و دو این دستورالعمل آمده است.

این دستورالعمل در اجرای بند «ب» از ماده (۱۱) قانون پولی و بانکی کشور و به منظور تقویت راهبری مؤسسه اعتباری و دستیابی به اهداف عملیاتی، گزارش‌دهی مالی و رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری، «دستورالعمل الزامات ناظر بر حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری غیر دولتی» که از این پس به اختصار «دستورالعمل» نامیده می‌شود به شرح زیر تدوین می‌گردد:

فصل اول: تعاریف و کلیات

ماده ۱- در این دستورالعمل عناوین ذیل به جای عبارات مربوط به کار می‌روند:

۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۲-۱- مؤسسه اعتباری: بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی غیردولتی که با مجوز بانک مرکزی تأسیس

شده و تحت نظارت بانک مرکزی قرار دارد. در این دستورالعمل، شعبه بانک خارجی نیز

مؤسسه اعتباری محسوب می‌گردد؛

- ۳-۱- **شعبه بانک خارجی:** واحد عملیاتی از یک بانک خارجی که با مجوز بانک مرکزی به انجام عملیات مجاز بانکی در جمهوری اسلامی ایران مبادرت می‌نماید؛
- ۴-۱- **حاکمیت شرکتی:** مجموعه‌ای از روابط بین مدیریت، هیأت مدیره، سهامداران و سایر ذینفعان که در آن اهداف تبیین گردیده و ابزار لازم برای رسیدن به اهداف و نظارت بر عملکرد واحدها تعریف می‌شود. این ساختار نحوه تفویض اختیار و چگونگی تصمیم‌گیری را تعیین می‌نماید؛
- ۵-۱- **نظام کنترل داخلی:** فرآیندی است که توسط هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، هیأت عامل و دیگر کارکنان آن برای کسب اطمینان معقول از دستیابی به اهداف مربوط به عملیات، گزارشگری و تطبیق طراحی و مستقر شده است؛
- ۶-۱- **هیأت مدیره:** گروهی متشکل از اشخاص حقیقی منتخب سهامداران مؤسسه اعتباری که مسئولیت سیاست‌گذاری و نظارت بر نحوه اداره، حسن اجرای قوانین و مقررات و مدیریت ریسک مؤسسه اعتباری را بر عهده دارد؛
- ۷-۱- **هیأت عامل:** گروهی متشکل از اشخاص حقیقی که مسئولیت اجرای راهبردها و سیاست‌های مصوب هیأت مدیره را بر عهده دارند؛
- ۸-۱- **عضو غیراجرایی هیأت مدیره:** عضو هیأت مدیره‌ای است که فاقد هرگونه سمت مدیریت اجرایی در مؤسسه اعتباری، به استثنای عضویت در کمیته‌های تخصصی هیأت مدیره موضوع این دستورالعمل، می‌باشد؛
- ۹-۱- **عضو اجرایی هیأت مدیره:** عضو هیأت مدیره‌ای که دارای سمت مدیریتی و اجرایی در مؤسسه اعتباری می‌باشد؛
- ۱۰-۱- **مدیر ارشد ریسک:** مسئول انجام امور مربوط به شناسایی، تجزیه و تحلیل و کاهش اثرات ریسک مؤسسه اعتباری است؛
- ۱۱-۱- **تضاد منافع:** هرگونه تضاد میان منافع مؤسسه اعتباری، سهامداران یا منافع مشتریان با منافع هیأت مدیره و هیأت عامل، به نحوی که دستیابی به هر یک مستلزم چشم‌پوشی از تمام یا بخشی از دیگری باشد؛
- ۱۲-۱- **کارکنان:** افرادی نظیر هیأت مدیره، هیأت عامل و سایر مستخدمین مؤسسه اعتباری که براساس ضوابط و مقررات مربوط، به موجب حکم و یا قرارداد مقام صلاحیت‌دار در مؤسسه اعتباری به خدمت پذیرفته می‌شوند؛

- ۱۳-۱- واحد وابسته: شخص حقوقی که مؤسسه اعتباری در آن نفوذ قابل ملاحظه داشته یا حداقل ۲۰ درصد و حداکثر ۵۰ درصد سهام یا سرمایه دارای حق رأی آن به طور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به مؤسسه اعتباری است؛
- ۱۴-۱- نفوذ قابل ملاحظه: توانایی تأثیرگذاری در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سیاست‌های مالی و عملیاتی یک واحد تجاری، ولی نه در حد کنترل یا کنترل مشترک سیاست‌های مزبور؛
- ۱۵-۱- واحد تابعه: شخص حقوقی که تحت کنترل مؤسسه اعتباری بوده یا بیش از ۵۰ درصد سهام و یا سرمایه دارای حق رأی آن به طور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به مؤسسه اعتباری است؛
- ۱۶-۱- اشخاص مرتبط: اشخاص حقیقی و حقوقی هستند که به نحوی از انحاء نظیر داشتن روابط شخصی، مالکیتی، مدیریتی و نظارتی بتوانند به طور مستقیم و یا غیرمستقیم بر تصمیم‌گیری‌های مؤسسه اعتباری اعمال کنترل نموده و یا نفوذ قابل ملاحظه‌ای داشته باشند، به گونه‌ای که مؤسسه اعتباری را تبدیل به منبع تأمین مالی ترجیحی خود نموده و بدین ترتیب منافع مؤسسه اعتباری، تحت‌الشعاع منافع اشخاص مذکور قرار گیرد.
- ۱۷-۱- کنترل: توانایی راهبری سیاست‌های مالی و عملیاتی یک واحد تجاری به منظور کسب منافع از فعالیت‌های آن؛
- ۱۸-۱- بیانیه‌ی ریسک‌پذیری: بیانیه کمی و کیفی در خصوص سطح کلی و انواع ریسک‌هایی که یک مؤسسه اعتباری در مسیر دستیابی به اهداف خود تمایل به پذیرش یا اجتناب از آن دارد؛
- ۱۹-۱- فرهنگ ریسک: نگرش‌ها، رفتارها و هنجارهای مؤسسه اعتباری در خصوص آگاهی از ریسک، ریسک‌پذیری و مدیریت ریسک می‌باشد که بر تصمیمات مدیریت و کارکنان و نحوه نگرش آن‌ها و مواجهه با ریسک تأثیرگذار است؛
- ۲۰-۱- ریسک‌پذیری: سطح کلی و انواع ریسکی که مؤسسه اعتباری با توجه به ظرفیت ریسک خود در مسیر دستیابی به اهداف راهبردی و برنامه‌های کسب و کار مؤسسه اعتباری، مایل به پذیرش آن بوده و از قبل در خصوص آن تصمیم‌گیری نموده است؛
- ۲۱-۱- ظرفیت ریسک: حداکثر میزان ریسکی که مؤسسه اعتباری با توجه به سرمایه پایه، مدیریت ریسک، اقدامات کنترلی خود و همچنین حدود نظارتی قادر به پذیرفتن آن است؛

۲۲-۱- مدیریت ریسک: فرآیند شناسایی، ارزیابی، تجزیه و تحلیل و نحوه مواجهه مناسب با ریسک‌های عمده‌ای که تأثیرات نامطلوبی بر دستیابی به اهداف مؤسسه اعتباری دارند و نظارت مستمر بر آن‌ها؛

۲۳-۱- وظیفه مراقبت: التزام اعضای هیأت مدیره به رفتار آگاهانه و محتاطانه در تصمیم‌گیری‌ها و اطمینان از صحت اجرای استراتژی‌ها، خط‌مشی‌ها و سیاست‌های مؤسسه اعتباری؛

۲۴-۱- وظیفه وفاداری: وفاداری اعضای هیأت مدیره به منافع مؤسسه اعتباری و تمامی ذینفعان آن.

فصل دوم: مسئولیت‌های کلی هیأت مدیره

ماده ۲- هیأت مدیره مسئول تمامی امور مؤسسه اعتباری مشتمل بر تصویب و نظارت بر اجرای اهداف راهبردی، تدوین چارچوب حاکمیتی، فرهنگ سازمانی و نیز نظارت بر عملکرد هیأت عامل می‌باشد. در اجرای این مسئولیت، از جمله اختیارات هیأت مدیره عبارتند از:

۱-۲- هدف‌گذاری و تعیین راهبردهای کسب و کار مؤسسه اعتباری و نظارت بر آن‌ها؛

۲-۲- ایجاد ارزش‌ها و ارتقای فرهنگ سازمانی؛

۳-۲- مسئولیت‌نهایی در خصوص سلامت مالی بر اساس دستورالعمل‌های ذیربط و راهبرد کسب و کار، تصمیمات مهم منابع انسانی، ساختار و رویه‌های اجرایی داخلی، مدیریت ریسک، رعایت اجرای ضوابط و مقررات در مؤسسه اعتباری؛

۴-۲- ایجاد ساختار سازمانی به نحوی که هیأت مدیره و هیأت عامل را در انجام مسئولیت‌ها قادر و تصمیم‌گیری و حاکمیت مناسب را در مؤسسه اعتباری تسهیل نماید. در ساختار سازمانی مزبور باید مسئولیت‌ها و اختیارات هیأت مدیره، هیأت عامل و سایر واحدهای مسئول تعیین گردد؛

۵-۲- پایبندی به وظایف مراقبت و وفاداری؛

۶-۲- تصویب و نظارت بر اجرای فرآیند ارزیابی کفایت سرمایه، برنامه‌های نقدینگی و سرمایه، خط‌مشی‌های رعایت قوانین و مقررات و نظام کنترل داخلی مؤسسه اعتباری؛

۷-۲- نظارت بر اجرای چارچوب مناسب حاکمیتی مؤسسه اعتباری؛

۸-۲- تعیین و نظارت بر رعایت بیانیه ریسک‌پذیری، سیاست‌ها و حدود ریسک؛

- ۹-۲ - نظارت بر طراحی و اجرای نظام جبران خدمات کارکنان مؤسسه اعتباری و اطمینان از این که این نظام با ریسک‌پذیری مؤسسه اعتباری هم‌راستا است؛
- ۱۰-۲ - اطمینان از این که مبادلات با اشخاص مرتبط مطابق با رویه معمول در خصوص سایر مشتریان مؤسسه اعتباری (اشخاص غیرمرتبط) می‌باشد؛
- ۱۱-۲ - ارزیابی دوره‌ای چارچوب حاکمیتی به منظور حفظ آمادگی مؤسسه اعتباری در مواجهه مناسب با تغییرات در اندازه و حوزه فعالیت، راهبرد کسب و کار و الزامات مقرراتی؛
- ۱۲-۲ - صیانت از حقوق قانونی سپرده‌گذاران، سهامداران و سایر ذی‌نفعان مؤسسه اعتباری؛
- ۱۳-۲ - برقراری، حفظ و ارتقای ارتباط مستمر و مؤثر با بانک مرکزی؛
- ۱۴-۲ - اتخاذ تصمیم مناسب در مواقع بروز تضاد منافع؛
- ۱۵-۲ - توسعه و ارتقای سطح دانش و تخصص، متناسب با گسترش عملیات مؤسسه اعتباری و پیچیدگی عملیات آن
- ۱۶-۲ - توسعه و ارتقای دانش هیأت عامل از طریق تدارک برنامه‌های آموزشی در زمینه‌های مالی، مقرراتی و ریسک‌های مرتبط به طور منظم و دوره‌ای؛
- ۱۷-۲ - سایر مسئولیت‌ها و تکالیفی که به موجب قوانین و مقررات بالا دستی، مفاد این دستورالعمل و سایر ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی بر عهده هیأت مدیره می‌باشد.
- تبصره -** هیأت مدیره مؤسسه اعتباری می‌تواند در صورت صلاحدید بخشی از اختیارات خود مندرج در این ماده را تفویض نماید. تفویض مسئولیت‌ها و تکالیف هیأت مدیره نافی مسئولیت کلی هیأت مدیره در قبال مؤسسه اعتباری نمی‌باشد.
- ماده ۳-** به منظور ترویج فرهنگ سازمانی، فراهم کردن محیط رفتاری مناسب و تعیین بایدها و نبایدهای اخلاقی، هیأت مدیره مؤسسه اعتباری دارای مسئولیت‌ها و تکالیف زیر است:
- ۱-۳ - تدوین و تصویب منشور اخلاقی برای اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، سایر کارکنان و پایبندی به آن؛
- ۲-۳ - ارتقای سطح آشنایی کارکنان با مفاهیم ریسک به نحوی که آن‌ها در چارچوب ریسک‌پذیری تعیین شده توسط مؤسسه اعتباری اقدام نموده و از انجام عملیات مؤسسه اعتباری در چارچوب تعیین شده برای ریسک اطمینان حاصل نمایند؛
- ۳-۳ - ایجاد و حمایت از رفتار حرفه‌ای در سطوح مختلف شغلی مؤسسه اعتباری؛

۴-۳- تدوین و تصویب اصول انضباط کاری و آگاه‌سازی هیأت عامل و کارکنان از تبعات ناشی از تخطی از آن؛

۵-۳- تبیین رفتارهای غیرقابل قبول نظیر گزارش مالی نادرست، پولشویی، کلاهبرداری، رشوه‌گیری، فساد و نقض حقوق مشتری، که منجر به ریسک شهرت و یا هرگونه فعالیت غیرقانونی و نامناسب می‌شود؛

۶-۳- تشویق به انتقاد به‌هنگام و گفتگوی صریح و انتقال مشکلات به سطوح بالای مؤسسه اعتباری از طریق ایجاد خط ارتباط اضطراری مستقیم با مدیریت؛

۷-۳- تعیین سیاست‌ها و فرآیندهای مناسب به‌منظور تشویق کارکنان به گزارش فعالیت‌های غیرقانونی، مغایر با اصول اخلاقی و مشکوک با حفظ محرمانگی و بدون نگرانی در خصوص اقدام تلافی‌جویانه؛

۸-۳- ایجاد امکان ارتباط مستقیم و غیرمستقیم سایر کارکنان با هیأت مدیره (به‌عنوان مثال، از طریق حسابرس مستقل و یا از طریق بازرس مستقل از سلسله مراتب اداری)؛

۹-۳- تعیین مرجع رسیدگی به فعالیت‌های غیرقانونی و مغایر با اصول اخلاقی کارکنان؛

ماده ۴- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در خصوص ریسک‌پذیری، مدیریت و کنترل آن دارای مسئولیت‌ها و تکالیف زیر می‌باشد:

۱-۴- تدوین و تصویب بیانیه ریسک‌پذیری، مشتمل بر ملاحظات کمی و کیفی ریسک، سطح و نوع ریسک فردی و جمعی قابل قبول در چارچوب ظرفیت ریسک مؤسسه اعتباری و حدود ریسک؛
۲-۴- اطمینان از استقرار مدیریت ریسک اثربخش و تعیین مسئولیت‌های هیأت مدیره، هیأت عامل و کارکنان در آن؛

۳-۴- اطمینان از ایجاد رابطه متقابل مؤثر میان هیأت مدیره، هیأت عامل، مدیریت ریسک و مسئول ارشد ریسک؛

۴-۴- اطمینان از طراحی چارچوب سازمانی ریسک در سه سطح: واحد مدیریت ریسک، کمیته مدیریت ریسک و واحد حسابرس داخلی به‌گونه‌ای که هر یک از سطوحها از سطح قبلی مستقل بوده و در آن مسئولیت‌ها، اختیارات و پاسخگویی هر سطح به خوبی تعریف شده باشد؛

۵-۴- تدوین خط‌مشی‌های مناسب به‌منظور ارتقای فرهنگ ریسک مؤسسه اعتباری.

ماده ۵- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در خصوص نظارت بر هیأت عامل دارای مسئولیت‌های زیر می‌باشد:

- ۱-۵- انتخاب و تأیید مدیرعامل و تأیید قائم مقام مدیرعامل و سایر اعضای هیأت عامل مؤسسه اعتباری که توسط مدیر عامل معرفی می‌شوند؛
- ۲-۵- نظارت بر عملکرد هیأت عامل با توجه به راهبرد و سیاست‌های تصویب شده هیأت مدیره از جمله سیاست ریسک‌پذیری مؤسسه اعتباری؛
- ۳-۵- ارتباط مستمر و منظم با هیأت عامل؛
- ۴-۵- طرح سؤال از مدیرعامل و سایر اعضای هیأت عامل و بررسی دقیق اطلاعات و توضیحات ارائه شده توسط هیأت عامل؛
- ۵-۵- تصویب ضوابط مناسب پرداخت پاداش به هیأت عامل متناسب با اهداف و راهبرد بلندمدت سلامت مالی مؤسسه اعتباری و کسب اطمینان از رعایت آن؛
- ۶-۵- اطمینان از این که دانش و کاردانی هیأت عامل متناسب با ماهیت کسب و کار مؤسسه اعتباری و وضعیت ریسک مؤسسه اعتباری باشد؛
- ۷-۵- اطمینان از این که برنامه‌های مناسب جهت جایگزینی سمت‌های هیأت عامل مؤسسه اعتباری وجود دارد.

فصل سوم: ویژگی‌ها و ترکیب هیأت مدیره

- ماده ۶- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید متشکل از اشخاص حقیقی با صلاحیت و دارای تخصص در زمینه امور پولی و بانکی و بازار سرمایه باشد.
- ماده ۷- تعداد، دانش و تخصص اعضای هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید متناسب با اندازه، پیچیدگی عملیات و ریسک مؤسسه اعتباری باشد.
- ماده ۸- فرآیند نامزدی، انتخاب و جانشینی اعضای هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید به صورت شفاف و مکتوب بوده و پس از تصویب مجمع عمومی، مبنای عمل قرار گیرد.
- ماده ۹- اعضای هیأت مدیره باید دارای استقلال رأی، حسن شهرت و سابقه و نیز زمان کافی جهت انجام مسئولیت‌های محوله باشند.
- ماده ۱۰- مؤسسه اعتباری در راستای آگاه‌سازی و ارتقای دانش اعضای هیأت مدیره، موظف است همه ساله برنامه‌های آموزشی منظم و دوره‌ای در زمینه‌های مالی، مقرراتی و ریسک‌های مرتبط تدارک و به اجرا گذارد.

- ماده ۱۱-** تلاش جهت تأمین منافع شخص و یا اشخاص خاص توسط اعضای هیأت مدیره ممنوع می‌باشد.
- ماده ۱۲-** اکثر اعضای هیأت مدیره باید عضو غیراجرایی هیأت مدیره باشند.
- ماده ۱۳-** عضو هیأت مدیره مؤسسه اعتباری نمی‌تواند همزمان عضو هیأت مدیره سایر مؤسسات اعتباری (اعم از دولتی و غیردولتی) و واحدهای تابعه و وابسته آن‌ها باشد.
- ماده ۱۴-** عضو اجرایی هیأت مدیره مؤسسه اعتباری نمی‌تواند همزمان عضو هیأت مدیره واحدهای تابعه و وابسته بوده و یا در آن‌ها سمت اجرایی و مدیریتی داشته باشد.
- ماده ۱۵-** عضو غیراجرایی هیأت مدیره مؤسسه اعتباری نمی‌تواند همزمان عضو اجرایی هیأت مدیره واحدهای تابعه و وابسته بوده و یا در آن‌ها سمت اجرایی و مدیریتی داشته باشد.
- ماده ۱۶-** حقوق، مزایا و پاداش اعضای هیأت مدیره در چارچوب قوانین و مقررات مربوط، توسط مجمع عمومی عادی مؤسسه اعتباری تعیین می‌شود.

فصل چهارم: ساختار و عملکرد هیأت مدیره

- ماده ۱۷-** ساختار هیأت مدیره باید به نحوی طراحی گردد که با توجه به اندازه مؤسسه اعتباری، پیچیدگی فعالیت‌های آن و کمیته‌های مورد نیاز، وظایف و تکالیف محوله به نحو مطلوب انجام شود.
- ماده ۱۸-** ضوابط مربوط به مسئولیت‌ها و تکالیف سطوح مختلف مؤسسه اعتباری باید توسط هیأت مدیره تصویب و در مقاطع معین به‌روزرسانی شود.
- ماده ۱۹-** هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید به صورت سالانه عملکرد کلی هیأت مدیره، هر یک از اعضا و کمیته‌های مربوط از طریق خودارزیابی و یا بکارگیری کارشناسان مستقلی که دارای رابطه سازمانی با مؤسسه اعتباری نبوده و یا منافی در آن ندارند، مورد ارزیابی قرار دهد.
- ماده ۲۰-** هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید موارد زیر را در راستای بهبود ساختار خود انجام داده و پیشنهادهای خود را به مراجع ذیصلاح ارایه نماید:

- ۱-۲۰- بازنگری ادواری ساختار، اندازه و ترکیب هیأت مدیره؛
- ۲-۲۰- ارزیابی صلاحیت هر یک از اعضای هیأت مدیره به صورت سالانه در چارچوب ماده (۱۹)؛
- ۳-۲۰- ارزیابی میزان پاسخگویی هر یک از اعضا نسبت به عملکرد خود در قبال هیأت مدیره؛
- ۴-۲۰- ارزیابی میزان اثربخشی شیوه‌ها و رویه‌های حاکمیتی و در صورت لزوم اعمال اصلاحات و تغییرات مورد نیاز.

ماده ۲۱- مستندات مربوط به هر یک از جلسات برگزار شده توسط هیأت مدیره اعم از دستور جلسه، صورت جلسه، پیشنهادهای و تصمیمهای متخذه باید به نحو مناسب نگهداری و در مواقع لزوم در اختیار بازرسان بانک مرکزی قرار گیرد.

فصل پنجم: نقش رئیس هیأت مدیره

ماده ۲۲- رئیس هیأت مدیره باید عضو غیراجرایی هیأت مدیره و دارای سوابق تجربی، صلاحیت و شایستگیهای لازم برای انجام مسئولیتهای محوله باشد.

ماده ۲۳- رئیس هیأت مدیره نباید در هیچ یک از کمیتههای هیأت مدیره عضویت داشته باشد.

ماده ۲۴- رئیس هیأت مدیره باید سازوکاری را اتخاذ نماید که اطمینان حاصل گردد که بر اساس آن تصمیمات هیأت مدیره بر مبنای درست و بر اساس اطلاعات صحیح اخذ شود.

فصل ششم: کمیتههای هیأت مدیره

ماده ۲۵- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است به منظور انجام صحیح و دقیق وظایف خود، کمیتههای تخصصی لازم را وفق مفاد این دستورالعمل ایجاد نماید.

ماده ۲۶- کمیتههای هیأت مدیره با تأیید اکثریت اعضای هیأت مدیره تشکیل شده و تعداد اعضای آن به تناسب عواملی همچون ساختار سازمانی و تعداد اعضای هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، ماهیت و موضوع فعالیت و وضعیت ریسکهای آن مؤسسه تعیین می گردند.

ماده ۲۷- هر یک از کمیتهها باید دارای شیوهنامه مصوب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باشد که حداقل در آن اهداف، خطمشیها، وظایف، حدود اختیارات و مسئولیتها، نحوه ارایه گزارش به هیأت مدیره، تعداد و شرایط احراز صلاحیت اعضا و رئیس کمیته و نحوه برگزاری جلسات مشخص شده باشد.

ماده ۲۸- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است سازوکاری فراهم نماید که اعضای هر یک از کمیتههای هیأت مدیره به صورت ادواری و یا موردی جابجا شوند.

ماده ۲۹- مستندات مربوط به هر یک از جلسات برگزار شده توسط کمیتهها اعم از دستور جلسه، صورت جلسه، پیشنهادهای و تصمیمهای متخذه باید به نحو مناسب نگهداری شود.

ماده ۳۰- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف به ایجاد کمیته حسابرسی، کمیته ریسک و کمیته رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) مطابق با آخرین ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در رابطه با نظام مؤثر کنترل داخلی مؤسسات اعتباری می‌باشد.

ماده ۳۱- انتصاب اعضای کمیته ریسک، کمیته حسابرسی و کمیته رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) منوط به تأیید صلاحیت آن‌ها از جانب بانک مرکزی است. عزل اعضای کمیته‌های مذکور نیز مستلزم موافقت قبلی بانک مرکزی است.

ماده ۳۲- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری مکلف به ایجاد کمیته جبران خدمات می‌باشد. کمیته جبران خدمات باید بر طراحی و اجرای نظام حقوق و مزایا در مؤسسه اعتباری نظارت نماید تا اطمینان یابد که نظام جبران خدمات با کسب و کار بلندمدت، شرایط و محیط کار مؤسسه اعتباری سازگار بوده و با الزامات قانونی و مقرراتی مطابقت دارد.

ماده ۳۳- کمیته جبران خدمات باید نسبت به استقرار نظام جبران خدمات عادلانه مشتمل بر رویه‌ها، سیاست‌ها و مشوق‌های جبران خدمات در مؤسسه اعتباری اقدام نماید.

ماده ۳۴- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری می‌تواند علاوه بر کمیته‌های تخصصی موضوع این دستورالعمل، عنداللزوم نسبت به تشکیل کمیته‌هایی نظیر کمیته انتصابات، کمیته اعتباری و کمیته سرمایه‌گذاری اقدام نماید.

تضاد منافع

ماده ۳۵- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید به منظور مدیریت تضاد منافع (شامل شناسایی، فرآیند نظارتی و گزارش‌دهی)، سیاست‌ها و خط‌مشی‌های لازم را تدوین و پیاده‌سازی نماید. این سیاست‌ها باید به طور مستمر بازنگری شده، توسعه یافته و مورد پایش قرار گیرند. سیاست‌های مذکور شامل حداقل موارد زیر است:

۳۵-۱- بیان مصادیق تضاد منافی که هیأت مدیره و هیأت عامل با آن مواجه می‌شوند؛

۳۵-۲- منع اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل از تصویب و انجام فعالیت‌هایی که ممکن است به تضاد منافع منجر شود؛

۳۵-۳- تصویب فرآیند انجام کار و الزام هیأت مدیره و هیأت عامل به رعایت آن قبل از مبادرت به انجام هر فعالیت به نحوی که اطمینان حاصل شود، فعالیت مذکور موجب تضاد منافع نمی‌شود؛

۳۵-۴- موظف کردن اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل به افشای هر موضوعی که موجب تضاد منافع شده و یا خواهد شد؛

۳۵-۵- تدوین دستورالعمل‌های احتیاطی داخلی برای انجام معاملات با اشخاص وابسته منطبق با ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی؛

۳۵-۶- تدوین شیوه‌های مناسب افشای عمومی سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مدیریت تضاد منافع به ذینفعان و ناظران.

ماده ۳۶- در مواقعی که ایجاد تضاد منافع قابل پیش‌گیری نیست، هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است فرآیندی را به منظور مدیریت صحیح آن و جلوگیری از ضرر و زیان مؤسسه اعتباری پیش‌بینی و جزئیات آن را به طور کامل افشا نماید.

فصل هفتم: هیأت عامل مؤسسه اعتباری

ماده ۳۷- هیأت عامل مؤسسه اعتباری مکلف است وظایف مدیریتی خود را تحت نظارت هیأت مدیره و هم سو با راهبردها و سیاست‌های مصوب آن انجام دهد.

ماده ۳۸- مدیریت اثربخش مؤسسه اعتباری بر عهده هیأت عامل بوده و در این خصوص مکلف به پاسخگویی به هیأت مدیره می‌باشد.

ماده ۳۹- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظفند رویه‌های تصمیم‌گیری و انجام کار را به شیوه‌ای شفاف طراحی و تدوین و در دسترس کارکنان ذی‌ربط سطوح مختلف مؤسسه اعتباری قرار دهد.

ماده ۴۰- هیأت عامل مؤسسه اعتباری مکلف است رویه‌های مدیریتی مؤسسه اعتباری را به گونه‌ای طرح‌ریزی نماید که امکان پاسخگویی و شفافیت در قبال وظایف تفویض شده برای تمامی کارکنان فراهم گردد.

ماده ۴۱- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است به منظور مدیریت ریسک‌های مالی و غیرمالی، بر اساس رهنمودهای هیأت مدیره و منطبق با قوانین و مقررات و سیاست‌های داخلی مؤسسه اعتباری، سیستم‌ها، فرآیندها و کنترل‌های لازم را بکار گیرد.

ماده ۴۲- هیأت عامل مؤسسه اعتباری مکلف است با آگاهی کامل از شرح وظایف مدیریت ریسک، حسابرسی، رعایت قوانین و مقررات و کنترل داخلی، به منظور حفظ استقلال آن‌ها، از مداخله در انجام چنین وظایفی خودداری نماید.

ماده ۴۳- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است تمامی اطلاعات مورد نیاز برای انجام وظایف هیأت مدیره شامل اطلاعات مرتبط با نظارت بر عملکرد هیأت عامل را تهیه نماید.

ماده ۴۴- هیأت عامل مؤسسه اعتباری مکلف است به صورت منظم هیأت مدیره را از اهم موضوعهای مؤسسه اعتباری از قبیل انحراف از راهبرد کسب و کار و ریسک‌پذیری، وضعیت مالی و عملکرد مؤسسه اعتباری، نقض حدود مقرر ریسک‌ها، نقض قوانین و مقررات، ضعف نظام کنترل داخلی و همچنین ملاحظات حقوقی و مقرراتی آگاه نماید.

فصل هشتم: التزام به احکام و اصول شریعت

ماده ۴۵- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است به منظور حصول اطمینان از انطباق محصولات، عملیات و فعالیت‌های مؤسسه اعتباری با اصول و موازین شرعی مطابق با آخرین ضوابط ابلاغی بانک مرکزی، سازوکارهای لازم را جهت پایش تمامی فرآیندهای مربوط به ارایه محصول و خدمت فراهم نماید.

ماده ۴۶- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری می‌تواند به منظور نیل به اهداف مندرج در ماده قبل، از خدمات مشاوران متخصص در امور شریعت استفاده نماید. مشاوران منتخب مؤسسه اعتباری باید از تخصص کافی و لازم در مسایل پولی و بانکی بهره‌مند باشند.

ماده ۴۷- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف به استقرار سازوکاری مناسب جهت شناسایی و پیشگیری از انجام عملیات و فرآیندهای صوری در سطوح مختلف مؤسسه اعتباری می‌باشد. سازوکار مزبور باید به نحوی باشد که تمامی مراحل عقد قرارداد بین مؤسسه اعتباری و مشتریان را پایش و در مقاطع زمانی معین مورد بازنگری قرار گیرد.

ماده ۴۸- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است به منظور حصول اطمینان از انطباق نحوه محاسبه و تقسیم سود مشاع با موازین شرعی، سازوکارهای لازم را مطابق با آخرین ضوابط ابلاغی بانک مرکزی فراهم نماید.

فصل نهم: حاکمیت شرکتی در ساختارهای گروهی

ماده ۴۹- در صورتی که مؤسسه اعتباری به عنوان شرکت مادر دارای واحدهای تابعه باشد، مسئولیت کلی گروه با هیأت مدیره مؤسسه اعتباری است. هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید از وجود چارچوب

حاکمیتی روشن و متناسب با ساختار، کسب‌وکار و ریسک‌های گروه و هر یک از واحدهای تابعه اطمینان داشته باشد.

ماده ۵۰- در ساختار گروهی، هیأت مدیره مؤسسه اعتباری به‌منظور انجام نظارت مناسب بر واحدهای تابعه دارای مسئولیت‌ها و تکالیف زیر می‌باشد:

۱-۵۰- اطمینان از وجود یک ساختار گروهی و چارچوب حاکمیتی با تعریف روشن نقش‌ها و مسئولیت‌ها به تفکیک مؤسسه اعتباری و واحدهای تابعه عضو گروه؛

۲-۵۰- اطمینان از وجود ساختار مناسب هیأت مدیره و هیأت عامل برای هر یک از واحدهای تابعه با توجه نحوه کسب‌وکار و ریسک‌های متفاوت آن‌ها؛

۳-۵۰- ارزیابی چارچوب حاکمیت شرکتی گروه از منظر کفایت سیاست‌ها، فرآیندها، کنترل‌ها و شناسایی ریسک‌هایی که ناشی از فعالیت و ساختارهای گروه می‌باشد؛

۴-۵۰- اطمینان از وجود فرآیندها و کنترل‌های مناسب جهت شناسایی و توجه به تضاد منافع بالقوه در درون گروه؛

۵-۵۰- تصویب سیاست‌ها و راهبردهای مناسب در خصوص ایجاد ساختارهای جدید و اطمینان از این که ساختارهای مذکور با سیاست‌ها و منافع گروه سازگار است؛

۶-۵۰- اطمینان از این که نظام مؤثری جهت تسهیل تبادل اطلاعات میان اعضای مختلف گروه به‌منظور مدیریت ریسک‌های اعضا و گروه وجود دارد؛

۷-۵۰- نظارت مؤثر و کافی بر رعایت قوانین و مقررات توسط واحدهای تابعه؛

۸-۵۰- داشتن ارتباط مؤثر با مقام ناظر مؤسسه اعتباری و با مقام ناظر واحدهای تابعه به‌طور مستقیم و یا از طریق هیأت مدیره واحد تابعه.

ماده ۵۱- اهداف راهبردی، چارچوب مدیریت ریسک، ارزش‌های سازمانی و اصول حاکمیت شرکتی مؤسسه اعتباری و گروه باید با هم سازگار باشد.

ماده ۵۲- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید سیاست‌های گروه را با رعایت قوانین مربوط و ضوابط و مقررات ابلاغی بانک مرکزی تدوین نماید.

ماده ۵۳- هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری به‌منظور شناخت و انجام اقدام مناسب در جهت مدیریت چالش‌های ناشی از ساختارهای پیچیده و مبهم گروه باید اقدامات زیر را انجام دهند:

۵۳-۱- ایجاد فرآیندی متمرکز به منظور اتخاذ تصمیم در خصوص تأسیس شرکت‌های جدید بر اساس ضوابط تأسیس شامل توانایی در نظارت، گزارشگری مالی، حاکمیت و سایر الزامات؛

۵۳-۲- جلوگیری از ایجاد ساختارهای پیچیده غیرضروری و یا تأسیس شرکت‌های غیرلازم؛
۵۳-۳- تدوین سیاست‌ها، رویه‌ها و فرآیندهای مناسب و پایش و بازبینی مستمر آن‌ها به منظور بررسی کامل اهداف، ریسک‌های متقابل ناشی از تعامل بین اعضای گروه و قابلیت مؤسسه اعتباری در مدیریت این ریسک‌ها، قبل از ایجاد ساختارهای جدید و آغاز فعالیت‌های مشترک؛

۵۳-۴- ایجاد رویه‌ها و فرآیندهای مناسب به منظور شناسایی و مدیریت تمامی ریسک‌های بااهمیت ناشی از ساختارهای پیچیده و مبهم؛
۵۳-۵- اطمینان از این که تمامی فعالیت‌ها و ساختارهای گروه به طور منظم توسط حسابرسان داخلی و مستقل مورد حسابرسی قرار می‌گیرند.

ماده ۵۴- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری به منظور افزایش اثربخشی موارد مذکور در ماده (۵۵) باید الزامات لازم جهت بازبینی دوره‌ای مستقل از ساختار، فعالیت‌ها و کنترل‌های مربوط و همچنین سازگاری آن‌ها با راهبردهای مصوب هیأت مدیره را مقرر نماید.

ماده ۵۵- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید گزارش‌های لازم در مورد سیاست‌ها و راهبردهای متخذه در خصوص ایجاد و نگهداری ساختارها و فعالیت‌های واحدهای تابعه را به بانک مرکزی ارایه دهد.

فصل دهم: مدیریت ریسک

ماده ۵۶- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است واحد مدیریت ریسک مستقل و کارا را تحت نظر مدیر ارشد ریسک ایجاد نماید به نحوی که دارای منابع و امکانات کافی بوده و از اختیار لازم جهت ارتباط مستقیم با اعضای هیأت مدیره برخوردار باشد.

ماده ۵۷- واحد مدیریت ریسک باید دارای ساختار، شرح وظایف و اختیارات مصوب هیأت مدیره، متناسب با کسب و کار و ریسک‌های پیش‌روی مؤسسه اعتباری باشد؛

ماده ۵۸- واحد مدیریت ریسک دارای اختیارات و تکالیف زیر می‌باشد:

۵۸-۱- شناسایی ریسک‌های مهم پیش‌رو؛

۵۸-۲- ارزیابی ریسک‌های شناسایی شده و اندازه‌گیری میزان دارایی در معرض خطر مؤسسه اعتباری؛

۵۸-۳- همکاری با اعضای هیأت مدیره در اجرا، بازنگری و تصویب چارچوب حاکمیت ریسک مشتمل بر فرهنگ ریسک، ریسک‌پذیری، حدود ریسک و بیانیه ریسک‌پذیری؛

۵۸-۴- شناسایی و اندازه‌گیری ریسک‌های منتج از واحدهای تابعه و وابسته را به عنوان بخشی از چارچوب کلی مدیریت ریسک؛

۵۸-۵- پایش مستمر فعالیت‌های موجد ریسک و میزان دارایی در معرض خطر برای حصول اطمینان از این‌که خط‌مشی‌های مصوب هیأت مدیره در خصوص ریسک‌پذیری، حدود ریسک و نیز سرمایه و نقدینگی لازم رعایت می‌شوند؛

۵۸-۶- استقرار یک سازوکار هشدار پیش از وقوع برای آگاهی از نقض حدود ریسک و ریسک‌پذیری مؤسسه اعتباری؛

۵۸-۷- تأثیرگذاری در اتخاذ تصمیماتی که منجر به تحمیل ریسک‌های بااهمیت به مؤسسه اعتباری می‌شود؛

۵۸-۸- ارائه گزارش‌های مقتضی به هیأت مدیره، هیأت عامل و کمیته ریسک در خصوص تمامی موارد فوق.

ماده ۵۹- واحد مدیریت ریسک باید مستقل از واحدهای کسب و کار بوده و نباید در فرآیند کسب درآمد درگیر باشد.

نقش مدیر ارشد ریسک

ماده ۶۰- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید یک نفر را به عنوان مدیر ارشد ریسک با مسئولیت کامل و اختیارات لازم برای اجرای وظایف محوله منصوب نماید. انتصاب و عزل مدیر ارشد ریسک منوط به تأیید قبلی بانک مرکزی است.

ماده ۶۱- مدیر ارشد ریسک به عنوان مدیر واحد مدیریت ریسک دارای اختیارات و تکالیف زیر می‌باشد:

۶۱-۱- نظارت بر اجرای وظایف مدیریت ریسک مؤسسه اعتباری؛

۶۱-۲- همکاری با اعضای هیأت مدیره در تدوین بیانیه ریسک‌پذیری مؤسسه اعتباری و تبیین ریسک‌پذیری در چارچوب حدود ریسک؛

۶۱-۳- مشارکت با هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در فرآیند تدوین ابزارهای سنجش ریسک و

حدود ریسک فعالیت‌های مؤسسه اعتباری و پایش عملکرد و حدود مربوط به آن‌ها؛

۶۱-۴- مشارکت در فرآیندهای تصمیم‌گیری اصلی نظیر؛ برنامه‌ریزی راهبردی، برنامه‌ریزی در

خصوص سرمایه و نقدینگی، محصولات و خدمات جدید، تدوین و اجرای طرح جبران

خدمات کارکنان؛

۶۱-۵- دسترسی به همه اطلاعات مورد نیاز برای انجام وظایف؛

۶۱-۶- امکان دسترسی، تعامل و گزارش‌دهی مستقیم به هیأت مدیره و کمیته ریسک به صورت

منظم؛

۶۱-۷- امکان ملاقات به هنگام با اعضای هیأت مدیره و کمیته ریسک بدون حضور مدیرعامل و

عضو اجرایی هیأت مدیره مرتبط.

ماده ۶۲- مدیر ارشد ریسک باید واجد شرایط و ویژگی‌های زیر باشد:

۶۲-۱- مهارت‌های لازم برای نظارت بر فعالیت‌های واحد مدیریت ریسک؛

۶۲-۲- دارای استقلال بوده و وظایف آن با وظایف سایر واحدهای اجرایی تداخل نداشته باشد؛

۶۲-۳- در هر یک از فعالیت‌های مربوط به کسب و کار یا واحدهای موجد درآمد فاقد مسئولیت‌های

مدیریتی و مالی باشد؛

۶۲-۴- به طور همزمان به عنوان مدیرعامل، مدیر امور مالی، حسابرس ارشد یا سایر اعضای هیأت

عامل ایفای نقش ننماید؛

ماده ۶۳- عزل و نصب و سایر تغییرات در جایگاه سازمانی و وظایف مدیر ارشد ریسک باید به پیشنهاد کمیته

ریسک و تأیید هیأت مدیره انجام گردد. حقوق و مزایای مدیر ارشد ریسک باید به پیشنهاد کمیته

ریسک در هیأت مدیره بررسی و اتخاذ تصمیم گردد.

ماده ۶۴- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است در صورت برکناری مدیر ارشد ریسک، موضوع را به

صورت عمومی افشا نماید.

فصل یازدهم: شناسایی، نظارت و کنترل ریسک

ماده ۶۵- چارچوب حاکمیتی مؤسسه اعتباری در خصوص ریسک‌ها با توجه به اندازه، پیچیدگی و وضعیت ریسک مؤسسه اعتباری باید به نحوی طراحی گردد که مشتمل بر شیوه‌های کنترلی مناسب برای شناسایی، پایش و کاهش ریسک‌های مؤسسه اعتباری باشد.

ماده ۶۶- شناسایی ریسک بابد شامل تمامی ریسک‌های مهم مؤسسه اعتباری، ارقام بالا و زیر خط ترازنامه مؤسسه اعتباری و فرآیندهای عملیات باشد.

ماده ۶۷- شناسایی و اندازه‌گیری ریسک باید با توجه به عوامل کمی و کیفی و محیط عملیاتی خارج از مؤسسه اعتباری باشد. همچنین مؤسسه اعتباری باید شیوه‌ای برای شناسایی و اندازه‌گیری ریسک‌هایی نظیر ریسک شهرت داشته باشد.

ماده ۶۸- کنترل داخلی مؤسسه اعتباری باید از وجود خط‌مشی، فرآیند و اقدامات لازم برای هر یک از ریسک‌های مهم و نیز اجرای مطلوب آن‌ها در مؤسسه اعتباری اطمینان معقول دهد.

ماده ۶۹- کنترل داخلی مؤسسه اعتباری باید در خصوص این‌که اطلاعات مالی و مدیریتی، قابل اتکاء، به‌هنگام و کامل بوده و مؤسسه اعتباری مطابق با قوانین و مقررات حاکم و خط‌مشی‌های خود فعالیت می‌نماید، اطمینان معقول دهد.

ماده ۷۰- کنترل داخلی مؤسسه اعتباری باید سازوکار کنترلی مناسبی به‌منظور جلوگیری از اتخاذ تصمیم‌ها و انجام اقداماتی فراتر از سطح اختیارات کارمندان و مدیران، فراهم نماید.

ماده ۷۱- هیأت عامل مؤسسه اعتباری باید به‌عنوان بخشی از تحلیل کیفی و کمی خود از روش آزمون بحران و ارزیابی سناریو برای درک بهتر ریسک بالقوه خود در شرایط بحرانی استفاده کند.

ماده ۷۲- هیأت عامل مؤسسه اعتباری باید به‌طور منظم برآوردهای مربوط به ریسک خود را با عملکرد واقعی مقایسه کند تا دقت و مؤثر بودن فرآیند مدیریت ریسک را بهبود بخشد.

ماده ۷۳- علاوه بر شناسایی و اندازه‌گیری ریسک دارای در معرض خطر، مدیریت ریسک باید راه‌های ممکن برای کاهش این ریسک‌ها را ارزیابی نماید. مدیریت ریسک باید تمام ریسک‌ها را در دامنه حدود اعلام شده کنترل نموده و در مواقعی که یک ریسک از حد مقرر خود خارج شود، مراتب را به واحد مربوط گزارش نماید.

ماده ۷۴- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید برای هر یک از موارد زیر، مدیریت ریسک و فرآیندهای تصویب داشته باشد:

۷۴-۱- توسعه محصولات و خدمات موجود و یا ایجاد محصولات و خدمات جدید؛

۷۴-۲- خطوط کاری، فعالیت‌ها و بازارها به‌ویژه در مبادلات بزرگ و پیچیده که حجم قابل توجهی

از منابع مؤسسه اعتباری را به خود اختصاص می‌دهد یا ریسک‌های غیرقابل اندازه‌گیری.

ماده ۷۵- هیأت عامل مؤسسه اعتباری باید دستورالعمل برون‌سپاری وظایف خود به اشخاص ثالث را تدوین و

به تصویب هیأت مدیره برساند.

ماده ۷۶- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است اطمینان حاصل نماید که واحدهای تابعه هم‌راستا و سازگار

با چارچوب‌های مدیریت ریسک مؤسسه اعتباری عمل نموده و از ابزارها و اختیارات کافی جهت

مدیریت ریسک برخوردار بوده و نسبت به تعهدات خود مبنی بر گزارش‌دهی مناسب و به‌هنگام به

مؤسسه اعتباری آگاهی لازم را دارند.

ماده ۷۷- هیأت عامل مؤسسه اعتباری باید تدابیر لازم را جهت شناسایی و ارزیابی ریسک‌های ناشی از ادغام

و تملک و دیگر تغییراتی که در ساختار سازمانی مؤسسه اعتباری ایجاد می‌گردد، اتخاذ نماید.

فصل دوازدهم: آگاهی بخشی ریسک

ماده ۷۸- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است با استفاده از ارتباطات مستمر، هیأت عامل و کارکنان را

در خصوص مباحث مرتبط با ریسک و راهبردهای آن آگاه نماید.

ماده ۷۹- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظفند در انجام وظایف کنترلی خود تدابیری اتخاذ نمایند که تمامی

ریسک‌ها به صورت مطلوب مورد ارزیابی قرار گیرد.

ماده ۸۰- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است تدابیر لازم را جهت انتقال به موقع، دقیق و قابل فهم

اطلاعات به هیأت عامل و هیأت مدیره اتخاذ نموده به نحوی که منجر به تصمیم‌گیری آگاهانه شود.

ماده ۸۱- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است قابلیت اتکاء و مربوط بودن اطلاعات دریافتی در زمینه

ریسک را به صورت دوره‌ای مورد ارزیابی قرار داده و لزوم ارائه اطلاعات بیشتر را تعیین نماید.

ماده ۸۲- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است سیاست‌ها و رویه‌های مناسبی را تدوین نماید تا اطلاعات

مرتبط با ریسک که مستلزم واکنش و تصمیم‌گیری سریع است، بدون تأخیر به اعضای هیأت مدیره،

هیأت عامل، کارمندان ذی‌ربط و در صورت نیاز به واحدهای کنترلی گزارش شود تا اقدامات مقتضی

صورت پذیرد.

ماده ۸۳- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است در ارائه گزارش‌های ریسک به هیأت مدیره، وضعیت جزئی و کلی ریسک را منظور نماید. گزارش‌های مزبور باید به نحو صحیح و قابل درکی مشتمل بر دارایی‌های در معرض خطر فعلی، دارایی‌های در معرض خطر آینده (تحت سناریوهای بحران)، نتایج آزمون‌های بحران، روابط ریسک و بازده، میزان ریسک‌پذیری و محدودیت‌های آن باشد.

ماده ۸۴- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است نظام گزارشگری مؤسسه اعتباری را به شیوه‌ای طراحی نماید که پویا، جامع و دقیق باشد. نظارت بر ریسک و گزارشگری نه تنها باید در سطوح مختلف، از جمله در سطح واحدهای تابعه انجام گیرد، بلکه باید به صورت تجمیعی نیز ارائه گردد تا امکان ایجاد چشم‌اندازی یکپارچه از دارایی در معرض خطر فراهم آید. در گزارش‌های ریسک باید نقصان و محدودیت‌های موجود در زمینه برآورد ریسک به صورت واضح بیان گردد.

ماده ۸۵- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است ساختار سازمانی مؤسسه اعتباری را به نحوی طراحی نماید که امکان تجمیع و اشتراک اطلاعات به منظور تصمیم‌گیری جامع فراهم گردد و به صورت ادواری مورد ارزیابی و بازنگری قرار دهد.

فصل سیزدهم: رعایت قوانین و مقررات (تطبيق)

ماده ۸۶- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری مسئول نظارت بر مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات است. هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است خط‌مشی رعایت قوانین و مقررات را که متضمن اصول کلی، فرآیندهای اصلی شناسایی، اولویت‌بندی، مدیریت و کنترل ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات و نحوه گزارش‌دهی است، تدوین و تصویب نماید.

ماده ۸۷- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید از اجرای مؤثر خط‌مشی رعایت قوانین و مقررات اطمینان حاصل نماید و به هنگام شناسایی موارد نقض خط‌مشی مذکور، اقدامات اصلاحی و انضباطی مناسب را اتخاذ کند.

ماده ۸۸- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری می‌تواند به منظور انجام صحیح و دقیق وظایف خود، کمیته رعایت قوانین و مقررات را ایجاد نماید.

ماده ۸۹- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است نسبت به ایجاد واحد دائمی رعایت قوانین و مقررات و انتصاب مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات مطابق با آخرین ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی اقدام نماید. انتصاب و عزل مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات منوط به تأیید قبلی بانک مرکزی است.

فصل چهاردهم: واحد حسابرسی داخلی

ماده ۹۰- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است یک واحد حسابرسی داخلی مستقل تحت نظر هیأت

مدیره با شرایط، اختیارات و تکالیف زیر ایجاد نماید:

۹۰-۱- واحد حسابرسی داخلی باید دارای ساختار، شرح وظایف و اختیارات مصوب هیأت مدیره،

متناسب با کسب و کار و ریسک‌های پیش‌روی مؤسسه اعتباری باشد؛

۹۰-۲- واحد حسابرسی داخلی باید از فعالیت‌های واحدهای حسابرسی شونده، مستقل و به میزان

کافی سابقه، مهارت، منابع و اختیار داشته باشد؛

۹۰-۳- واحد حسابرسی داخلی باید در برابر هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در خصوص تمامی موارد

مرتبط با نحوه اجرای دستورات و احکام آن‌ها پاسخگو باشد؛

۹۰-۴- واحد حسابرسی داخلی موظف به ارزیابی مستقل کارایی و اثربخشی فرایندها و نظام کنترل

داخلی، مدیریت ریسک و چارچوب حاکمیتی می‌باشد؛

۹۰-۵- واحد حسابرسی داخلی موظف به رعایت ضوابط حرفه‌ای ملی و بین‌المللی نظیر استانداردهای

حسابرسی داخلی می‌باشد.

۹۰-۶- واحد حسابرسی داخلی موظف به بررسی کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی می‌باشد.

ماده ۹۱- هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظفند استقلال واحد حسابرسی داخلی را از طرق ذیل

افزایش دهند:

۹۱-۱- اطمینان از این‌که گزارش‌های واحد حسابرسی داخلی برای هیأت مدیره و بدون هرگونه

صلاحدید مدیریتی تهیه شده است و حساب‌رسان داخلی به هیأت مدیره و اعضای کمیته

حسابرسی دسترسی مستقیم دارند؛

۹۱-۲- الزام واحد حسابرسی داخلی به ارزیابی دوره‌ای چارچوب کلی ریسک حاکمیتی مؤسسه

اعتباری، از جمله شامل موارد ذیل:

۹۱-۲-۱. اثربخشی مدیریت ریسک؛

۹۱-۲-۲. کیفیت گزارشگری ریسک به هیأت مدیره و هیأت عامل؛

۹۱-۲-۳. اثربخشی نظام‌های کنترل داخلی مؤسسه اعتباری.

ماده ۹۲- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید یک نفر را به عنوان مدیر ارشد حسابرسی داخلی با مسئولیت کامل و اختیارات لازم برای اجرای وظایف محوله منصوب نماید. انتصاب و عزل مدیر ارشد حسابرسی داخلی منوط به تأیید قبلی بانک مرکزی است.

فصل پانزدهم: جبران خدمات کارکنان

ماده ۹۳- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری مسئول نظارت کلی بر مدیریت نظام حقوق، مزایا و پاداش کارکنان و حصول اطمینان از کارکرد مطلوب آن می باشد.

ماده ۹۴- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید حقوق و مزایای کارکنان و مدیران اجرایی از جمله مدیر ارشد ریسک، مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات، مدیر امور مالی، مدیر ارشد حسابرسی داخلی و اعضای هیأت عامل و اعضای کمیته های هیأت مدیره را تصویب نماید.

ماده ۹۵- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف به نظارت بر توسعه و عملکرد سیاستها، نظامها و فرآیندهای کنترلی حقوق و مزایا می باشد.

ماده ۹۶- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است سیاستهای حقوق و مزایا را حداقل سالی یکبار بازنگری کند.

فصل شانزدهم: افشا و شفافیت

ماده ۹۷- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است به منظور تسهیل نظارت کلیه ذینفعان از جمله سهامداران و سپرده گذاران بر عملکرد هیأت مدیره و هیأت عامل در زمینه انجام وظایف محوله، نسبت به ایجاد شفافیت کافی اقدام نماید به نحوی که ذینفعان قادر به ارزیابی میزان اثربخشی هیأت مدیره و هیأت عامل در راهبری مؤسسه اعتباری گردند.

ماده ۹۸- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است سازوکاری را فراهم نماید که اطلاعات مربوط به مؤسسه اعتباری از جمله موارد زیر مطابق با «ضوابط ناظر بر حداقل استانداردهای شفافیت و انتشار عمومی اطلاعات توسط مؤسسات اعتباری»، ابلاغی از سوی بانک مرکزی برای عموم منتشر گردد:

۹۸-۱- اطلاعات مربوط به صورت های مالی حسابرسی شده؛

۹۸-۲- اطلاعات مربوط به معاملات با اشخاص مرتبط؛

۹۸-۳- اطلاعات مربوط به نحوه محاسبه سود مشاع و سود قطعی سپرده ها؛

۹۸-۴-اطلاعات مربوط به مدیریت ریسک؛

۹۸-۵-اطلاعات مربوط به حاکمیت شرکتی؛

۹۸-۶-اطلاعات مربوط به کنترل داخلی؛

۹۸-۷-اطلاعات مربوط به ترکیب، وظایف و اختیارات کمیته‌های هیأت مدیره؛

۹۸-۸-گزارش عملکرد هیأت مدیره؛

۹۸-۹-اطلاعات رویدادهای بااهمیت طی هر دوره.

ماده ۹۹- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است علاوه بر اهداف کسب و کار، خط‌مشی‌های مربوط به اخلاق حرفه‌ای، مسئولیت اجتماعی و حمایت از محیط زیست مؤسسه اعتباری را افشا نماید.

ماده ۱۰۰- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری ملزم به افشای خط‌مشی‌های منابع انسانی در خصوص مواردی نظیر برنامه‌های آموزش و توسعه منابع انسانی و طرح‌های مالکیت سهام کارکنان می‌باشد.

ماده ۱۰۱- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است نحوه رعایت اصول و موازین شرعی در فعالیت‌های کسب و کار خود را جهت آگاهی عموم افشا نماید. عموم استفاده‌کنندگان از خدمات مؤسسه اعتباری باید اطمینان حاصل نمایند که تمامی فعالیت‌های مؤسسه اعتباری در تجهیز و تخصیص منابع و ارائه خدمات بانکی مطابق با شریعت مقدس اسلام انجام شده و سازوکارهای لازم جهت جلوگیری از انجام معاملات صوری به خوبی پیاده‌سازی می‌شوند.

«دستورالعمل الزامات ناظر بر حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری غیردولتی» در (۱۰۱) ماده و یک تبصره در یکپهزار و دویست و سی و یکمین جلسه مورخ ۱۳۹۶/۰۲/۱۲ به تصویب رسید و مقرر شد یک سال پس از ابلاغ لازم‌الاجرا بوده و یک سال پس از اجرا، گزارش آن به شورای پول و اعتبار منعکس گردد. از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل ضوابط و مقررات مغایر با آن منسوخ می‌گردد.